

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av en tillgänglig lärmiljö för
alla i ämnet idrott och hälsa i grundskolans årskurs 4-9
vid Trädgårdsstadsskolan i Botkyrka kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Trädgårdsstadsskolan avseende verksamhetens kvalitet inom en tillgänglig lärmiljö för alla i ämnet idrott och hälsa (se bilaga 1). Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska i vilken utsträckning undervisningen i ämnet idrott och hälsa, i grundskolans årskurs 4–9, är tillgänglig för alla elever.

Kvalitetsgranskningen utgår från två frågeställningar:

- I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?
- I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 2). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. I bilaga 3 återfinns granskningens författningsstöd.

Beslut

Undervisningen i idrott och hälsa är utformad så att alla elever kan delta

Skolinspektionen bedömer att Trädgårdsstadsskolan i Botkyrka kommun i låg utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom frågeställningen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Stärk arbetet med tillitsfulla relationer för att ge goda förutsättningar för elevers delaktighet i ämnet idrott och hälsa.
- Strukturera undervisningen, klargör lektionsuppläggen och utforma undervisningen så att alla elever får förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i ämnet idrott och hälsa.
- Utveckla arbetet med förhållningssätt och bemötande för att stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära och utvecklas i ämnet idrott och hälsa.

Rektorn skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever

Skolinspektionen bedömer att Trädgårdsstadsskolan i Botkyrka kommun i låg utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom frågeställningen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Utveckla arbetsprocesserna för en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa samt stärk samarbetet mellan lärare och övrig personal för att möjliggöra ett främjande och förebyggande tillgänglighetsarbete.
- Säkerställ att den grundläggande principen om alla elevers lika värde integreras i lärarnas arbete med att göra undervisningen i idrott och hälsa tillgänglig för alla elever.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 14 april 2027 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (SI 2026:6193) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Undervisningen i idrott och hälsa är utformad så att alla elever kan delta

Inom denna frågeställning granskas skolans arbete för att skapa en tillgänglig lärmiljö i idrott och hälsa, där undervisningen utformas så att alla elever ges möjlighet att delta. Kvalitetskriterierna är fokuserade på:

- Lärares arbete för att stärka tillitsfulla relationer
- Lärares arbete med lektionsupplägg
- Lärares arbete med förhållningssätt och bemötande

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen i idrott och hälsa är i låg utsträckning utformad så att alla elever kan delta.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av undervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Lärares arbete för att stärka tillitsfulla relationer

Granskningen visar att det finns ett begränsat arbete i undervisningen med att skapa de tillitsfulla relationer som krävs för att eleverna ska känna trygghet och gemenskap. Dessutom är lärarnas arbete med att stärka positiva relationer och stödjande samspel mellan eleverna svagt utvecklat. Lärarna tar i begränsad utsträckning reda på elevernas uppfattning av lektionerna.

Lärare lämnar ofta över ansvaret för att hantera relationer mellan eleverna till eleverna själva och arbetar i begränsad utsträckning med att bygga tillitsfulla relationer till dem. Lärare uppger att de har stora elevgrupper och korta lektioner och att det därför är svårt att bygga relationer och lära känna eleverna. En lärare beskriver i intervju att det ofta handlar om att släcka bränder men att det trots detta upplevs bli en bra stämning i klasserna efter ett tag. Emellertid kan ingen lärare beskriva på vilket sätt det relationella arbetet sker medvetet och proaktivt. Elever berättar i intervju att de själva går till samlingsplatsen vid lektionens början och att det är vanligt att många elever kommer vid olika tidpunkter eller för sent. Under Skolinspektionens lektionsobservationer framkommer att eleverna

då sprider ut sig i sina kompisgrupper eller en och en. Såväl lärare som elever beskriver att det är lärarna som ansvarar för att dela in eleverna i lag, men elever uppger att samarbetet fungerar olika bra i olika klasser. Elever på mellanstadiet berättar att de generellt brukar hjälpa varandra medan elever på högstadiet beskriver att det beror på klass och vilken aktivitet de har. I intervju berättar lärare att de pratar med eleverna om hur de ska vara med varandra och om vikten av ett uppmuntrande och stöttande språkbruk. Elever uppger däremot att de sällan har sådana samtal med sina lärare och att många elever struntar i de särskilda regler och förhållningssätt som gäller under lektionerna i ämnet idrott och hälsa. Trots att lärarna under intervju beskriver hur de med sin undervisning genom exempelvis olika lekar, stationer och samarbetsövningar ämnar utveckla elevernas samarbetsförmåga, kan eleverna själva endast i begränsad utsträckning berätta om hur de tränar på att samarbeta eller lösa konflikter. Ingen av eleverna kan heller redogöra för att syftet med lekarna är just samarbetsövningar. Av intervjuer med elever framkommer att det varierar mellan stadierna huruvida elever samarbetar och visar respekt för varandra. Flickorna på högstadiet uppger att det finns flera pojkar som medvetet försöker provocera flickor och använder en nedsättande jargong vilket negativt påverkar flickornas upplevelse av trygghet och möjlighet att delta fullt ut. Vidare beskriver flickorna att de inte får tillräckligt med stöd av lärare för att bygga ett bättre samspel och därför väljer att avstå eller avvika från lektioner ibland. Elever på både mellan- och högstadiet berättar att de inte pratar om olika strategier för att lösa konflikter, men att lärare oftast stoppar konflikter som uppstår i stunden genom att prata med eleverna eller blåsa i en visselpipa. I intervju med lärare framkommer att lärare ofta upplever sig ha ont om tid och därför också tar kontakt med mentorer eller skolans trygghetspedagog för att lösa större konflikter.

Lärare tar i begränsad utsträckning reda på vilka aktiviteter eleverna vill göra och vad som motiverar dem till att delta i undervisningen. Såväl lärare som elever berättar att samlingsstunderna vid uppstart och avslut sällan används för att ta reda på elevgruppens eller enskilda elevers förslag och synpunkter. Visserligen beskriver elever på mellanstadiet att de i viss utsträckning får möjlighet att lämna förslag, synpunkter och svara på frågor om hur de upplever aktiviteterna och vad de vill träna mer på. Elever på högstadiet uppger däremot att det inte alls är något de pratar om utan att det är läraren som lägger planeringen och att det inte finns något större utrymme för elevinflytande. I intervju berättar lärare att de i begränsad utsträckning genomför utvärderingar för att ta reda på vad eleverna tycker om lektionerna och vad som motiverar dem att delta i undervisningen men att de är öppna för förslag under lektionerna och anpassar exempelvis regler efter elevernas idéer.

Lärares arbete med lektionsupplägg

Granskningen visar att undervisningen präglas av otydliga ramar. Dessutom är undervisningen utformad lika för alla elever utan nivåanpassningar, vilket gör att elevernas olika behov endast i viss utsträckning kan fångas upp.

Lärares information om lektionens upplägg och innehåll är inte alltid tydlig, och det finns elever som har svårt att förstå vad de ska göra, hur aktiviteterna ska genomföras och varför. Av intervju med elever framgår att lärares information om lektionens upplägg och innehåll presenteras tydligt men att den ofta delges även när det är rörigt i klassen vilket gör att en del elever ändå inte alltid uppfattar instruktionerna. Dessutom kommer flera elever sent till lektionerna och missar delar av genomgången, vilket gör att lärare lägger tid på att tillrättavisa elever. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer framkommer att det i vissa klasser även blir rörigt under lektionerna och att många elever pratar med varandra i stället för att fokusera eller delta aktivt. Under Skolinspektionens lektionsobservationer framkommer att lärarna har begränsade strategier för att fånga elevernas uppmärksamhet vilket påverkar elevernas möjlighet att ta till sig instruktioner och syftet med olika aktiviteter. Detta bekräftas under intervjuer med elever. I intervju beskriver lärare att syftet med lektionerna kan uppfattas som otydligt för eleverna när lektionerna är förlagda utomhus, eftersom lärarna då enbart ger muntliga förklaringar. Lärarna uppger dessutom att de ibland avstår att prata om syftet med lektionen för att snabbt kunna komma i gång. Såväl lärare som elever uppger att de har korta lektioner och att lärarna vill att eleverna ska komma i gång snabbt så att de hinner genomföra den planerade aktiviteten. Elever på högstadiet beskriver att de i viss utsträckning får veta i förväg vad lektionerna ska innehålla eftersom läraren brukar informera om lektionsinnehållet på skolans lärplattform.

Undervisningen saknar tydlig struktur och aktiviteterna följer inte ett logiskt flöde. Lärarna beskriver att de på grund av korta lektioner och många klasser efter varandra sällan hinner med strukturerade avslutningar där elever samlas för att reflektera över eller avrunda lektionen. Det framkommer dock att det skiljer sig åt mellan stadierna. Elever på mellanstadiet beskriver att de som avslutning brukar samlas och då också ibland prata om vad de tränat på och varför. Däremot berättar elever på högstadiet att avsluten består av att läraren säger att lektionen är slut och eleverna lämnar lektionen. Elever på såväl mellan- som högstadiet uppger att de oftast vet vad de ska göra under lektionen, men att många elever hellre frågar klasskompisar eller försöker förstå regler under spelets gång i stället för att fråga läraren på samlingen. Även lärare beskriver att elever avstår från att ställa frågor högt framför andra. Elever beskriver att lärarna kan märka när någon inte förstått eftersom det syns under aktivitetens

gång och att lärare då förklarar igen. I intervju berättar lärare att de ibland går igenom vissa saker med elever som behöver mer instruktioner innan lektionerna börjar för att de ska känna sig mer förberedda.

Undervisningen är utformad på ett ensidigt sätt och innehåller sällan aktiviteter som ger elever utmaningar på olika nivåer. Elever beskriver att aktiviteterna oftast är utformade på ett ensidigt sätt och på samma svårighetsnivå, samt att det förväntas att alla ska göra samma sak på samma sätt. Elever har svårt att ge exempel på när de kunnat göra aktiviteter på olika nivåer men uppger att lärare ibland anpassar uppgifter för enskilda elever så att de exempelvis får klättra över en plint i stället för att hoppa över den. Vidare berättar eleverna att det ibland finns tillfällen då de får hoppa över moment om det känns svårt. Det framkommer också att elever som är duktiga på fotboll ibland får spela match medan övriga elever får träna på teknik eftersom alla inte vill spela match. I intervju uppger lärare att de generellt är bra på att tillgänglighetsanpassa undervisningen för elever som har fysiska svårigheter men att de har svårare att möta elever som inte deltar eller har svårt att ta till sig undervisningen på grund av det sociala samspelet eller när elever har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Lärare beskriver att de brukar erbjuda olika nivåer på olika stationer men att det också finns en schemalagd tid efter skoltid då vissa elever efter samtal med lärare kan komma för att öva mer på ett särskilt moment. Vidare berättar lärare att de ibland anpassar innehållet för vissa klasser där det förekommer stark bollrädsla genom att ha färre bollaktiviteter. Lärare berättar att de försöker göra elever delaktiga genom att exempelvis låta dem träna passningar, skjuta på koner vid sidan om eller få rollen som domare om de inte vill delta i en lek eller en match. Såväl lärare som elever uppger att elever som behöver det ibland får öva i mindre sammanhang medan andra elever får göra en valfri aktivitet.

Lärares arbete med förhållningssätt och bemötande

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna begränsade möjligheter att utmana sig själva och känna tilltro till sin egen förmåga även om lärarna betonar lärandeprocessen snarare än prestationer.

Lärare tar i begränsad utsträckning hänsyn till elevernas förutsättningar i planeringen av undervisningen. I intervju uppger lärare att de planerar för en bredd av olika aktiviteter för att kunna möta elevers olika förutsättningar och gör vissa anpassningar utifrån vad enskilda elever eller grupper behöver. Exempelvis är det många elever på skolan som spelar innebandy på sin fritid samtidigt som det finns elever som är ovana vid att spela med en klubb. För att möta elevernas olika förmågor kan eleverna därför ibland välja mellan olika stationer, som exempelvis mellan teknikträning, bana och eller spel. Lärare beskriver i intervju att många elever är delaktiga i föreningsidrotten och att det syns eftersom lekar och

spel ofta kan bli hårda med en negativ jargong. Lärarna säger att de har pratat med eleverna om att det inte bara handlar om att vara jättebra på en sport själv utan också om hur bra man är på att göra andra elever delaktiga, samt att de uppmärksammar elever när de har spelat bra i lagen. Vidare uppger lärare att de diskuterat problemet med mentorerna. Elever berättar dock i intervju att de sällan talar om schysst spel utan att det är vanligt med negativa kommentarer elever emellan. Elever berättar att det i vissa klasser råder en hård jargong bland pojkarna samt att elever känner att de blir utskrattade om de frågar någonting högt. Framför allt beskriver flickor på högstadiet att pojkars jargong är så pass nedsättande att de inte alltid vill eller vågar delta fullt ut. Även lärare uppger i intervju att det finns elever som har lätt för sig men som blir hindrade för att det känner sig uttittade.

Lärare ger endast i begränsad utsträckning eleverna kontinuerliga möjligheter att öva, pröva och utvecklas i sin egen takt. Såväl lärare som elever berättar att det finns tid för eleverna att öva och pröva under lektionerna, även om dessa kan vara röriga eftersom det är stora klasser och det finns elever som kommer till lektionerna utan viljan att vara aktiva i själva undervisningen. Vidare uppger elever i intervju att lärarna peppar elever när någon tycker det är tråkigt eller svårt och att de säger att eleverna ska prova minst en gång. Elever säger dock att det är elevens eget ansvar att försöka och att vara delaktig och att det är svårt för en lärare att motivera tonåringar att göra någonting som de själva inte vill. Elever kan i intervju inte heller ge några exempel när de har utmanats och berättar att de sällan ges möjligheter att reflektera över sitt lärande för att komma längre i sin utveckling. Av Skolinspektionens lektionsobservationer framgår att lärarna i undervisningen fokuserar på de elever som är aktiva. Under en observerad lektion är det exempelvis ett flertal elever som spenderar en stor del av lektionen stillastående medan läraren har fokus på den del av salen där spelet pågår. Lärare beskriver i intervju att de försöker få med elever bland annat genom att vara flexibla och förändra spel med olika regler eller introducera nya lekar.

Undervisningen har fokus på lärandeprocessen framför resultat, men lärare ger sällan eleverna möjlighet att reflektera över sitt lärande och ger främst generell återkoppling. I intervju beskriver lärare att de undviker tävlingar eftersom det kan vara otryggt för många elever. Emellertid berättar elever i intervju att det periodsvid i vissa klasser ändå blir mycket fokus på att tävla och jämföra prestationer med varandra. På en av Skolinspektionens observerade lektioner började elever att jämföra sina springtider med varandra varpå läraren påpekade att det viktiga var den egna utvecklingen. Förvisso berättar elever på mellanstadiet att läraren brukar ge generell återkoppling till klassen i samband med lektionsavsluten. Däremot uppger elever på högstadiet att de bara vid enstaka tillfällen avslutar med att gemensamt reflektera över lektionen och att det endast sker vid större

moment. En lärare beskriver att reflektionsuppgifter framför allt delas ut till elever i årskurs 6 och att dessa är skriftliga eftersom det inte går att genomföra muntliga reflektionsuppgifter i så stora klasser. Eleverna får antingen själva eller i grupp då bland annat reflektera över hur de upplevt lektionen eller vad de tränat på. Såväl lärare som elever berättar i intervjuer att bedömning sällan diskuteras med eleverna. Elever på högstadiet berättar i intervju att de sällan reflekterar över sitt lärande och att de ofta känner sig osäkra på hur de ligger till samt vad de behöver utveckla för att komma längre och få högre betyg. Lärare uppger att de ger individuell feedback inför betygsättning och på vissa ämnesområden.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Stärk arbetet med tillitsfulla relationer för att ge goda förutsättningar för elevers delaktighet i ämnet idrott och hälsa.

Av skollagen framgår att barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.¹ Vidare framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero.² Läroplanen anger att skolan ska främja förståelse, inlevelse, öppenhet och respekt för olikheter. Ingen får utsättas för diskriminering eller kränkande behandling, och sådana tendenser ska aktivt motverkas.³ Det framgår också av läroplanen att eleven ska mötas med respekt och skolan ska vara en social gemenskap som skapar trygghet, lust att lära och omsorg om elevens hälsa och utveckling. Varje elev har rätt att utvecklas och uppleva glädje i sina framsteg.⁴ Vidare framgår av läroplanen att alla som arbetar i skolan ska bidra till jämställdhet, solidaritet och ett demokratiskt, normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska förebygga diskriminering, utveckla regler tillsammans med eleverna och skapa goda förutsättningar för samspel och tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den

¹ 4 Kap. 9 § första stycket skollagen.

² 5 kap. 3 § första stycket skollagen.

³ Lgr22 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet.

⁴ Lgr22 1. Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

egna gruppen.⁵ Skolans mål är att varje elev tar ansvar för sitt lärande och arbetsmiljön. Läraren ska ge eleverna reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, låta dem pröva olika arbetssätt samt planera och utvärdera undervisningen tillsammans med dem.⁶

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det inte finns ett tydligt och proaktivt arbete för att skapa trygga och tillitsfulla relationer i undervisningen. Arbetet med att stärka positiva relationer mellan eleverna är otillräckligt, vilket minskar möjligheterna till samarbete och stödjande interaktioner. Lärare har också begränsad kunskap om vilka aktiviteter som motiverar eleverna. Genom att skapa trygghet, gemenskap och motivation får eleverna bättre förutsättningar att delta, utvecklas och lära.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att stärka arbetet med tillitsfulla relationer för att främja elevers delaktighet i ämnet idrott och hälsa. Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten har material som kan användas för att utveckla arbetet.⁷

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande område:

- Strukturera undervisningen, klargör lektionsuppläggen och utforma undervisningen så att alla elever får förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i ämnet idrott och hälsa.

Av skolförordningen framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.⁸ Det framgår av läroplanen att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund,

⁵ Lgr 22 2.1 Normer och värden, Riktlinjer.

⁶ Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

⁷ [Så skapar du goda relationer till eleverna - Skolverket](#) (Hämtad 2026-10-13) [Relationellt klassrumsledarskap - Skolverket](#) (Hämtad 2026-10-13)) [NPF och tillgänglig utbildning i Lärportalen | Skolverket](#) (Hämtad 2026-10-13) Stödmaterial för tillgänglig utbildning – Specialpedagogiska skolmyndigheten [Område 2 – Social lärmiljö](#) (Hämtad 2026-10-13)

⁸ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.⁹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen präglas av otydliga ramar, bristande information om lektionens upplägg och avsaknad av nivåanpassningar som gör att elevernas olika behov inte fångas upp. Lärare utformar endast i viss utsträckning aktiviteter efter elevernas behov. Genom att lärare presenterar lektioners innehåll på ett tydligt sätt, arbetar utifrån en genomtänkt struktur och utformar undervisningen utifrån elevernas olika förutsättningar, skapas en mer tillgänglig lärmiljö.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att strukturera undervisningen, klargöra lektionsuppläggen och utforma undervisningen så att alla elever får förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.¹⁰

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande område:

- Utveckla arbetet med förhållningssätt och bemötande för att stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära och utvecklas i ämnet idrott och hälsa.

Av läroplanen framgår att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan

⁹ Lgr22, 1 En likvärdig utbildning.

¹⁰ [Strukturerad undervisning - en modell i sex steg - Skolverket](#) (Hämtad 2026-10-13).
[Kommentarmaterial till kursplanen i idrott och hälsa – grundskolan - Skolverket](#) (Hämtad 2026-10-13). [Organisera och utforma undervisning och lärmiljö med fokus på NPF - Skolverket](#) (Hämtad 2026-10-13).

till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, stimulera, handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter. Läraren ska vidare organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.¹¹ Vidare framgår av kursplanen att undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska vara utformad så att alla elever kontinuerligt kan delta i undervisningens aktiviteter och ge eleverna förutsättningar att kunna delta i andra rörelseaktiviteter i skolan. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar en god kroppsuppfattning och tilltro till sin egen fysiska förmåga. I undervisningen ska eleverna få möta olika slags aktiviteter i varierande miljöer och sammanhang samt få möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra.¹²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare endast i viss utsträckning utgår från elevernas olika förutsättningar när de planerar undervisningen. Lärare ger eleverna vissa möjligheter att öva och utvecklas i sin egen takt, men det negativa och tävlingsinriktade klimatet hämmar elevernas utveckling i ämnet. Lärare ger dessutom sällan eleverna utrymme för reflektion eller individanpassad återkoppling utan nöjer sig ofta med generell feedback. I ett utvecklande klimat kan lärare möta elevers skiftande behov på ett medvetet och lyhört sätt. Lärares och elevers bemötande och agerande spelar en central roll för att elever ska utveckla tilltro till sin egen förmåga. Ett sådant klimat kännetecknas av att läraren visar erkännande och tar ansvar för klimatet i gruppen samt tar utgångspunkt i elevens perspektiv och anpassar undervisningen efter elevens individuella behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärare förutsättningar att utveckla arbetet med förhållningssätt, bemötande och utvecklande klassrumsklimat för att stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära och utvecklas. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.¹³ Även Skolforskningsinstitutets forskningsöversikt kan användas för att utveckla arbetet.¹⁴

¹¹ Lgr 22, 2.2 Kunskaper.

¹² Lgr22, 5. Kursplaner, 5.4 Idrott och hälsa. Syfte.

¹³ [Regler och förväntningar på elever i undervisningen - Skolverket](#) (Hämtad 2026-10-13).

¹⁴ [En tillgänglig lärmiljö för alla i ämnet idrott och hälsa | Skolforskningsinstitutet](#) (Hämtad 2026-10-13).

Rektorn skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever

Inom denna frågeställning granskas rektorns arbete med att skapa förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever.

Kvalitetskriterierna är fokuserade på:

- Rektorns arbete med arbetsprocesser och samarbete
- Rektorns arbete med grundläggande principer för tillgänglighet

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn bedriver i låg utsträckning ett arbete som skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn och lärare samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Rektorns arbete med arbetsprocesser och samarbete

Granskningen visar att rektorn endast i begränsad omfattning bedriver ett medvetet och systematiskt arbete för att säkerställa en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa. Det finns inte heller tillräckliga förutsättningar för lärarna i ämnet idrott och hälsa att samarbeta med varandra eller andra lärare för att skapa samsyn och gemensamt arbeta för en mer tillgänglig lärmiljö.

Rektorn följer upp elevernas resultat inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet men analyserar inte resultaten i förhållande till hur undervisningen genomförs eller om den är tillgänglig för alla elever. Förvisso uppger rektorn i intervju att organiserade lektionsobservationer görs terminsvis, men dessa har i begränsad utsträckning fokus på att undersöka undervisningens tillgänglighet för alla elever. Vidare framgår att biträdande rektor sitter med i arbetslagen och att rektorn deltar på elevhälsoteamets möten, men i intervju uppger lärare att lärmiljön inte är något de brukar prata om utan att eventuella hinder är något de självmant kan lyfta vid behov. Emellertid berättar lärare att de inte har varit så bra på att kommunicera eventuella utmaningar men att de har blivit bättre med tiden. Rektorn uppger att mycket av den information som kommer till rektorns kännedom kommer via elevhälsoteamet och att elevhälsan kopplas in på individnivå. Vidare berättar rektorn att frånvaro hos enskilda elever oftast beror på en större problematik än specifikt i ämnet idrott och

hälsa. Såväl elever som lärare beskriver i intervjuer stora klasser, korta lektioner och utmaningar med både lektionsupplägg och avsaknad av starka och tillitsfulla relationer. Lärare beskriver också att omklädningsrummen har varit otrygga och att de under det förra läsåret fick en resurs dit, men att problemet kvarstår eftersom lärarna själva nästan inte har någon tid att vara där. Trots det kan rektorn i intervju inte redogöra för vad som kommit ur uppföljningen av tillgängligheten i lärmiljön i ämnet idrott och hälsa och de åtgärder som vidtagits har en svag koppling till att göra undervisningen tillgänglig för alla elever i ämnet idrott och hälsa. Av intervjuer med lärare och rektor framgår visserligen att rektorn vidtagit ett fåtal åtgärder, men att dessa inte riktas mot att förändra undervisningens utformning. Exempelvis framkommer att lärare kan få en resurs tilldelad vid behov, men i intervju uppger lärare att det enbart gett viss effekt. I intervju med såväl lärare som rektor framgår att rektorn har organiserat för att lärare i ämnet idrott och hälsa ska erbjuda elever tid för extra förfogande, dit elever som behöver fler möjligheter att öva och utvecklas kan bli uppmanade av läraren att komma. Simning har identifierats som en kritisk punkt för många elever som av olika anledningar inte vill eller kan simma i större sammanhang. Skolan har därför möjliggjort för elever att kunna simma i mindre grupper eller enskilt på lovsimskola.

Rektorn ger begränsade förutsättningar för och ser inte till att samarbete sker mellan lärare och övrig personal i syfte att skapa en tillgänglig lärmiljö för alla elever i ämnet idrott och hälsa. Rektorn uppger att hen förväntar sig att lärarna samarbetar för att skapa en trygg lärmiljö och att det hade märkts av i form av missnöjda vårdnadshavare om det inte skedde. Av intervjuer med rektor och lärare framgår att samtliga lärare deltar i ett skolgemensamt utvecklingsarbete som handlar om höjd undervisningskvalitet. Varken lärare eller rektor kan dock beskriva hur detta påverkar tillgängligheten i specifikt ämnet idrott och hälsa. På skolan arbetar tre idrottslärare och i intervju berättar lärarna att de inte hinner träffas så ofta på ett strukturerat sätt eftersom ämnestiden krockar med en annan ämnestid för en av lärarna. Lärarna berättar att de delar tankar, erfarenheter och diskuterar utmaningar när de har tid men att de inte samplanerar och inte har avsatt tid för att diskutera hur de kan göra undervisningen mer tillgänglig. Lärarna kan kontakta elevhälsan men gör det framför allt gällande enskilda elever. Ingen lärare kan beskriva någon tydlig arbetsgång för hur de tillsammans med elevhälsan och övrig personal ska samarbeta för att skapa en tillgänglig lärmiljö för alla elever. Elevhälsan har inte genomfört lektionsobservationer i ämnet idrott och hälsa eller samtalat med de undervisande lärarna om hur de genomför sin undervisning mer generellt. I intervju beskriver lärare att de upplever att många andra lärare på skolan inte vet hur det är på lektionerna i idrott och

hälsa även om de tillsammans pratar om den generella skolmiljön och gemensamma lektionsstrukturer.

Rektorns arbete med grundläggande principer för tillgänglighet

Granskningen visar att rektorn endast i begränsad utsträckning tydliggör hur principen om alla elevers lika värde ska kopplas till lärarnas arbete med att göra undervisningen i ämnet idrott och hälsa tillgänglig.

Rektorn leder i begränsad utsträckning arbetet med att integrera en värdegrund som tydliggör att undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska vara tillgänglig för alla elever. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorn inte har kommunicerat någon målsättning eller gett något direktiv för hur lärarna ska arbeta med tillgänglig lärmiljö. Rektorn berättar att arbetet med en differentierad undervisning och bättre elevrelationer däremot ingår i det skolövergripande utvecklingsarbetet gällande höjd undervisningskvalitet som leds av förstelärarna. Inom ramen för detta ska lektionsobservationer genomföras men det framgår att det ännu inte gjorts i ämnet idrott och hälsa. Rektorn berättar i intervjun att lärarna får se över tillgängligheten i sina respektive ämnen och att rektorn har tilltro till lärarnas kompetens och att det är lärarna, vid behov med stöd från elevhälsan, som bäst vet hur undervisningen kan planeras och anpassas för att möta elevers olika förutsättningar. Rektorn berättar att hen utgår från att lärarna själva kommer att kommunicera om de stöter på några hinder för att skapa en tillgänglig lärmiljö. Det framgår av intervjuer att skolan arbetar med ett våldsförebyggande och trygghetsskapande program som riktar sig både till elever och lärare i vilket olika teman kopplade till värdegrund behandlas. Av intervjuer med elever framgår däremot att värdegrundsarbetet inte genomsyrar undervisningen i ämnet idrott och hälsa. Det saknas också en tydlig koppling till hur undervisningen kan utformas för att ta tillvara elevers olika förutsättningar och erfarenheter, och därigenom stärka deras möjligheter till delaktighet, utveckling och lärande. Lärare uppger att de inte har haft något kollegialt arbete eller någon fortbildning kring att tillgängliggöra undervisningen.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 4

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Utveckla arbetsprocesserna för en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa samt stärk samarbetet mellan lärare och övrig personal för att möjliggöra ett främjande och förebyggande tillgänglighetsarbete.

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁵ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.¹⁶ Rektorn ansvarar också för att på skolenhetsnivå kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av personal och elever.¹⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn inte analyserar elevernas resultat i relation till hur undervisningen genomförs eller om den är tillgänglig för alla elever. De åtgärder som rektorn vidtar har en svag koppling till att utveckla undervisningens tillgänglighet. Rektorn ger dessutom begränsade förutsättningar för olika lärare och elevhälsan att samarbeta kring att skapa en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa. Genom att utveckla arbetsprocesserna för en tillgänglig lärmiljö och väva in det i det systematiska kvalitetsarbetet får rektorn en klarare bild av vilka insatser som fungerar och vilka som behöver stärkas. När skolans organisation och rutiner stödjer samarbete mellan lärare och elevhälsan finns möjligheter till ett främjande och förebyggande arbete.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn förbättrar arbetsprocesserna för en tillgänglig lärmiljö och stärker samarbetet mellan lärare och övrig personal. Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten har material som kan användas i utvecklingsarbetet.¹⁸

¹⁵ 2 kap. 9 § första stycket skollagen.

¹⁶ 2 kap. 10 § första stycket skollagen.

¹⁷ Se 4 kap. 4 § skollagen.

¹⁸ [Skolans gemensamma elevhälsoarbete - Skolverket](#) (Hämtad 2026-10-13). [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) Hämtad (Hämtad 2026-10-13). [Att leda tillgänglighetsarbete](#) Specialpedagogiska skolmyndigheten (Hämtad 2026-10-13). [Rekommendationer om att leda tillgänglighetsarbete](#) Specialpedagogiska skolmyndigheten (Hämtad 2026-10-13).

Utvecklingsområde 5

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande område:

- Säkerställ att den grundläggande principen om alla elevers lika värde integreras i lärarnas arbete med att göra undervisningen i idrott och hälsa tillgänglig för alla elever.

Av läroplanen framgår att skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna, för de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på och för att lagar och andra föreskrifter som gäller i samhället ska följas. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.¹⁹ Rektorn, som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan, har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Inom givna ramar har rektorn dessutom ett särskilt ansvar för bland annat följande områden: Att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning. Att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver. Att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen. Att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen.²⁰

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn varken har formulerat någon målsättning eller gett riktlinjer för hur lärarna ska arbeta med en tillgänglig lärmiljö. Värdegrundsarbetet saknar dessutom en tydlig koppling till hur undervisningen kan utformas för att möta elevers olika förutsättningar och erfarenheter. Lärare har inte haft något kollegialt

¹⁹ Lgr 22 1 Skolans värdegrund och uppdrag. Grundläggande värden.

²⁰ Lgr22, 2.8 Rektors ansvar.

samarbete eller någon fortbildning kring hur undervisningen kan göras mer inkluderande i ämnet idrott och hälsa. Genom att knyta värdegrundsarbetet till frågor om tillgänglighet och delaktighet kan skolan skapa lärmiljöer som fungerar för alla elever. När lärare ges goda möjligheter till kompetensutveckling stärks förutsättningarna att utveckla en tillgänglig lärmiljö, vilket i sin tur kan öka elevernas delaktighet samt främja deras utveckling och lärande.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn leder värdegrundsarbetet för att utveckla ett gemensamt förhållningssätt och en samsyn i kollegiet om att elevers olikheter är en resurs. Rektorn ska se till att lärarna får den kompetensutveckling som krävs för att de ska kunna förbättra tillgängligheten i undervisningen i ämnet idrott och hälsa. Specialpedagogiska skolmyndigheten har material som kan användas i detta arbete.²¹

På Skolinspektionens vägnar

X Marta Rivelis

Föredragande

Signerat av: Marta Rivelis

X Malin Larsson

Beslutsfattare

Signerat av: Malin Larsson

I handläggningen av ärendet har även utredaren Ulrika Sutorius deltagit.

²¹ [Samsyn och förståelse](#) Specialpedagogiska skolmyndigheten (Hämtad 2026-10-13). [Kapacitet och kompetens](#) Specialpedagogiska skolmyndigheten (Hämtad 2026-10-13).

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Trädgårdstadsskolan den 8-9 september 2026 med efterföljande digital intervju den 10 september 2026. Besöket genomfördes av utredarna Marta Rivelis och Ulrika Sutorius.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Fyra lektionsobservationer
- Fyra gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn och biträdande rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Under 2027 planerar Skolinspektionen att publicera en övergripande rapport. I rapporten redovisas de samlade iakttagelserna från den tematiska kvalitetsgranskningen.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Granskningens syfte är att granska om undervisningen i idrott och hälsa, i grundskolans årkurs 4–9, är tillgänglig för alla elever, utifrån Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?
2. I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Kvalitetskriterier

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Varje frågeställning bedöms i tre nivåer: i hög utsträckning, i flera delar och i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?

Kvalitetskriterium 1a Relationer

Det finns ett proaktivt arbete i undervisningen för att stärka tillitsfulla relationer både elever emellan och mellan elever och lärare, där respektfullhet och gemenskap är framträdande. Det innebär bland annat att läraren är lyhörd för elevernas perspektiv, bekräftar eleverna och exempelvis underlättar interaktioner mellan elever.

Kvalitetskriterium 1b Lektionsupplägg

Undervisningen är strukturerad och förutsägbar. Det innebär bland annat att läraren förmedlar information om lektionens upplägg och innehåll. Undervisningen innehåller olika aktiviteter, uppgifter på olika nivå och läraren ger stöd och erbjuder alternativ utifrån elevernas olika behov så att eleverna kan delta aktivt.

Kvalitetskriterium 1c Förhållningssätt och bemötande

Undervisningen präglas av ett utvecklande klimat så att elever vågar utmana sig själva och kan känna tilltro till sin förmåga. Undervisningen ger eleverna rika möjligheter att öva, pröva och utvecklas i sin egen takt. Undervisningen betonar lärandeprocessen och värderar utveckling högre än enbart resultat.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Kvalitetskriterium 2a Arbetsprocess

Rektorn leder ett medvetet och systematiskt arbete för att främja en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa. Rektorn ser till att adekvata åtgärder vidtas för att undanröja identifierade hinder för en tillgänglig lärmiljö. Rektorn skapar förutsättningar för att samarbete mellan lärare och övrig personal sker kontinuerligt i syfte att tillgängliggöra undervisningen i idrott och hälsa.

Kvalitetskriterium 2b Grundläggande principer

Rektorn förmedlar en grundläggande princip som bygger på alla elevers lika värde där olikheter ses som en tillgång och resurs i ämnet idrott och hälsa. Målsättningen om full tillgänglighet är en levande fråga i skolan och fungerar som vägledning för ämnet idrott och hälsa i det dagliga arbetet.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.²²

Enligt 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) syftar utbildningen inom skolväsendet till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I förarbetena till bestämmelsen framgår bland annat följande. Sverige har internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna som bör vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet. I första hand ligger ansvaret för att de mänskliga rättigheterna respekteras och tillgodoses på varje stats regering men även de statliga och kommunala förvaltningarna har ett ansvar. Detta innebär att den svenska skollagstiftningen och verksamheten inom skolväsendet ska överensstämma med Sveriges förpliktelser enligt dessa överenskommelser. Tillägget om de mänskliga rättigheterna som nämns i bestämmelsen betonar detta.²³

Det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorerna ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²⁴

Rektorerna beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.²⁵

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska ges stöd som syftar

²² 26 kap. 20 § skollagen.

²³ Prop. 2009/10:165 s 221.

²⁴ 2 kap. 9 § första stycket skollagen.

²⁵ 2 kap. 10 § första stycket skollagen.

till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.²⁶

Rektorn ansvarar också för att på skolenhetsnivå kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av personal och elever.²⁷

Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.²⁸

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero.²⁹

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.³⁰

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna, för de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på och för att lagar och andra föreskrifter som gäller i samhället ska följas. Skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.³¹

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande

²⁶ 3 kap. 2 § första och andra stycket skollagen.

²⁷ 4 kap. 4 § skollagen.

²⁸ 4 kap. 9 § första stycket skollagen.

²⁹ 5 kap. 3 § första stycket skollagen.

³⁰ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

³¹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22) 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas.³²

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.³³

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.³⁴

Alla som arbetar i skolan ska i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor, i sin verksamhet bidra till att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet, visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling, tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.³⁵

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs

³² Lgr22 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet.

³³ Lgr22 1. Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

³⁴ Lgr22, 1 En likvärdig utbildning.

³⁵ Lgr 22 2.1 Normer och värden, Riktlinjer.

behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, stimulera, handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter. Läraren ska vidare organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.³⁶

Skolans mål är att varje elev genom egen ansträngning och delaktighet, utifrån sina förutsättningar, tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö. Läraren ska vidare svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad, svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.³⁷

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn bland annat det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och inom givna ramar ett särskilt ansvar för bland annat följande. Att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning. Att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver. Att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen. Att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen.³⁸

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar allsidiga rörelseförmågor och intresse för att vara fysiskt aktiva och vistas i naturen. Eleverna ska genom undervisningen ges förutsättningar att utveckla goda levnadsvanor i syfte att kunna påverka sin hälsa genom livet. Undervisningen ska vara utformad så att alla elever kontinuerligt kan delta i undervisningens aktiviteter och ge eleverna förutsättningar att kunna delta i andra rörelseaktiviteter i skolan. Den ska också bidra till att eleverna

³⁶ Lgr 22, 2.2 Kunskaper.

³⁷ Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

³⁸ Lgr22, 2.8 Rektors ansvar.

utvecklar en god kroppsuppfattning och tilltro till sin egen fysiska förmåga. I undervisningen ska eleverna få möta olika slags aktiviteter i varierande miljöer och sammanhang samt få möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra.³⁹

Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna bör vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet. Den svenska skollagstiftningen och verksamheten inom skolväsendet ska överensstämma med Sveriges förpliktelser enligt dessa överenskommelser. Detta betonas i 1 kap. 4 § skollagen.⁴⁰ Sådana förpliktelser finns bl.a. i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har ratificerat Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.⁴¹ Enligt artikel 24 måste konventionsstaterna säkerställa att de förverkligar rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning i ett inkluderande utbildningssystem. I den allmänna kommentaren till artikel 24 anges bl. a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Vidare framgår att inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande.⁴²

³⁹ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.4 Idrott och hälsa. Syfte.

⁴⁰ Prop. 2009/10:165 s 221.

⁴¹ Sveriges internationella överenskommelser, SÖ 2008:26.

⁴² Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10. Myndigheten för delaktighet, 2017.